

"IGAZSÁG ÉS JÓSÁG, TUDÁS ÉS SZERETET..."

A Sipka család

Dr. Sipka Sándor és dr. Sipka Sándorné Serfőző Rózsa, a Sipka házaspár neve fogalom, pedagógiai pályájuk, társadalmi szerepvállalásuk példaértékű, máig ható és jelenlévő Vásárhely mindennapjaiban.

Sipka Sándor Németh László tanár kollégája és barátja volt, Sipkáné Rózsi néni – ahogy tanítványai emlegették – a „drága jó nyolcadik” osztályfőnöke.

Mindketten a Bethlen Gábor Református Gimnázium legendás tudós tanári karának tagjai, akik 1937-től, illetve 1943-tól a város oktatásügyét szolgálták rendkívüli tudással, erkölcsi tartással. Sipka Sándor 1980-ban, felesége 1992-ben vett örökre búcsút szeretett városától, s gyermekeitől.

Fiuk dr. Sipka Sándor professzor egyetemi tanár, kutatóorvos Debrecenben, leányuk dr. Sipka Rózsa tanár, szociológus Szegeden él.

Hogyan teltek gyermekéveik, milyen családi légkörben nevelkedtek? Hogyan emlékeznek vissza szüleikre, az odalátogató vendégekre?

Sipka Rózsa:

Nagyon boldog gyerekkorunk volt. Négy generáció élt együtt, a kulcsszó a családban: az egymás iránt érzett feltétlen SZERETET volt.

A Szüleim rengeteget dolgoztak, két pedagógusfizetésből kellett eltartaniuk hét embert.

Az anyai nagyszüleinknek szinte egyáltalán nem volt jövedelmük nagyapám csendőr múltja miatt. Még éjjeliőrnek sem alkalmazták. Szerény bevétele az újtempomi harangozásból és az egyházi adó beszedéséből volt, ómama háborús özvegyi nyugdíjat kapott, havi 120 forintot.

A megélhetés nehézségeit sosem érzéltük, mert jó hangulat, vidámság jellemezte otthonunkat.

A mi nevelésünk a nagyszülőkre hárult, a mi nagy szerencsénkre. A három ember három különböző értéket képviselt. Ómama a szelídség, jóság, kedvesség megtestesítője volt, Mamika zseniális humorérzéssel bírt és istenien főzött és sütött, Tata pedig a szellemi fejlődésünket irányította. Meséket talált ki nekünk, Sándornak állatmesét Nyúl-láb Gerzsonról, nekem pedig Kunigunda királykisasszonyról.

Hároméves korunkban felolvasta a János vitézt, utána a Toldit, majd az Egri csillagok következett, ezután az Arany-Zichy albumból megismertük az Arany-balladákat.

Ezzel az előképzettséggel indultunk iskolába.

Tata geszti származásúként rajongott Arany Jánosért, megtanulta kívülről a Toldi első részét, amit halála előtt magnóra mondott hibátlanul fejből.

Mivel a szülőket csak este, hétfőig és a tanítási szünetekben láttuk, ez a kevés szoros együttlét mégis nagyon intenzív volt.

Klasszikus családmódelként működünk, Édesapánk volt a családfő, ő határozta meg az értékrendszert és az elvárásokat,

Édesanyánk a gyengéd anyai szeretet nyújtotta számunkra.

Az apai szigor és következetesség világosan kijelölte a feladatainkat, a tanulásban nem ismert tréfát.

A szűkös anyagi helyzet ellenére egy dolog képviselt engedményt. Több ezer kötetes könyvtárunk volt.

A család baráti köréhez elsősorban tanárok, orvosok, művészek tartoztak.

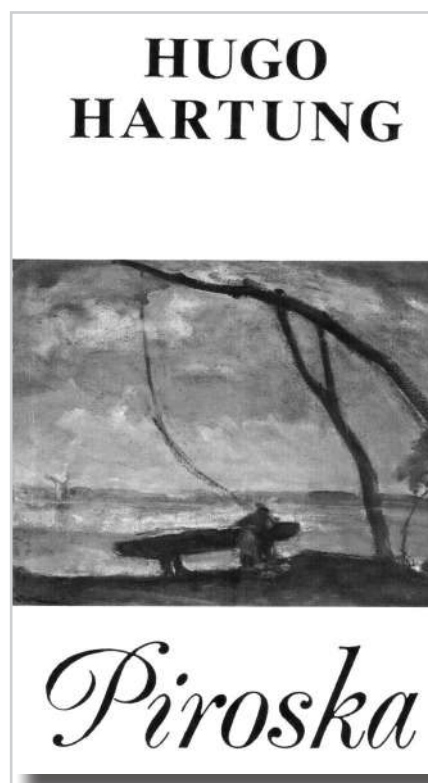
Kiemelkedik ebből Németh László, aki Édesapám megfogalmazása szerint: Életük legnagyobb szellemi ajándéka volt.

Rendszeres vendég volt Kohán György, Szabó Iván, Csohány Kálmán, Galyasi Miklós, Kajári Gyula, Hézsó Ferenc, Borsodi Ferenc és még sokan mások.

Sipka Sándor:

Meghatóan kedves, ugyanakkor komoly figyelmet érdemlő helyzet, hogy Soós Csilla, a „vásárhelyiség szép intézményének”, a Könyvtárnak igazgatója, Szüleimre emlékező kérdéseket tesz fel több évtizeddel a haláluk után! Mi lehet ennek az élő emlékezetnek az oka? Valóban, úgy érzem én is, hogy a múlt század Vásárhelyében az ő életük több szempontból példaértékű, mert ők „nagyon vásárhelyiek” voltak. Mindent a Vároستól kaptak, mindent a Városnak adtak, igaz lokálpatriótaként.

Hogy neveltek bennünket, gyerekeket? Apukám elve volt: „Mindent csak normálisan és „tisztösséggel!” Szigor és remek humor keveredett folyamatosan. A kötelesség teljesítése nem volt kérdés. Emellett sokat neveltünk. Még a legnehezebb időkben, helyzetekben sem szűnt meg a tréfa, a gúny, az öngúny... Sőt, sokszor a kín hozta ki a „fekete humort.” Ennek Apukám volt a mestere. Ugyanakkor megtanultunk becsülni minden kis jót, mivel két tanári fizetésből heten éltünk. Minden szükséges eleme megvolt ugyan az elfogadható életnek, de semmi felesleges, semmi luxus nem létezett. Nagy áldás volt, hogy Édesanyám szülei és nagymamája velünk élt. Rengeteg szeretetet és törődést kaptunk tőlük, és megismertük a nagyon fontos generációs toleranciát!

A kétrészes regény eredeti címe:

Hugo Hartung:
Ich denke oft an Piroshka 1954.
Wiedersehen mit Piroshka 1967.

A kötetet Németh Lajos
(Svájc) adta ki 1987-ben.

Fordította:
dr. Sipka Sándorné Serfőző Rózsa

A széles rokonságot összetartó szeretet és a nehézségek közepette is megmutakozó, tisztességes helyállások eredményei miatt mi mindig „otthon éreztük” magunkat mind a szűkebb, mind a tágabb pátériában...

DR. SIPKA SÁNDORNÉ

Milyen hatások befolyásolták pályaválasztásukat?

Sipka Rózsa:

Számomra a pályaválasztás már 3 éves koromban eldőlt. Úgy mutatkoztam be, hogy Sipka Rózsa tanár.

A Petőfi utcai házunk udvarán iskoláztam játszottam. Téglákat raktam ki, azok voltak a gyerekek, és nagyon szigorúan fegyelmeztem őket.

Később szívesen jártam be a gimnáziumba, ahol Édesanyám különórákat adott, és vártam a folyosón. Imádtam az iskolaszagot. Ez a mai napig így van, ha belépek egy oktatási intézménybe, rögtön otthon érzem magam.

A szülők nem befolyásoltak direkt bennünket, de a példájukkal, a hitelességükkel igen.

Jó volt látni az irányukban megmutató szeretetet és tiszteletet, nyaranta visszajártak a volt tanítványok, akik külföldre szakadtak, és kifejezték a hálájukat azért a municióért, amit tőlük kaptak.

Ezt a tiszteletet azért érdemelték ki, mert a családunk élete nyitott könyv volt az emberek előtt.

A pályorientációmát később segítették azok a kiváló tanárok, akikkel az iskolában találkoztam.

Az általános iskolában a Petőfi utcán Vágóné Margitka néni, a gimnáziumban az osztályfőnököm, Földesi Ferenc, és a történelemtanárom, László József. A felvételi jelentkezés beadása előtt az osztályfőnököm magához hívatott és azt mondta:

"Rosza! Legyél te magyar-orosz szakos tanár." Az lettem. Én vagyok az egyetlen tanítványa, aki az ő szakjait viszem tovább.

A magyartanársághoz az otthoni miliő, az irodalom iránti rajongásom és a versmondásban elért szép sikereim is motiváltak.

Már óvodás koromban kiszemeltek a szerepléshez, ezt később is folytattam, sorozatosan nyertem városi, megyei és országos versenyeken.

Sipka Sándor:

A pályaválasztásomban nem szóltak bele a szüleim. Az én szuverén döntésem volt, hogy orvosira megyek, bár valamilyen társadalomtudományi pályán is megállhattam volna a helyem, azt hiszem. Anyám nyelvtetségéből azonban én csak töredéket örököltem...

Hogyan alakult pályájuk a továbbiakban?

Sipka Rózsa:

Az egyetem befejezése után szerettem volna Szegeden maradni, mert az ott eltöltött 5 év életem legszebb korszaka volt. Ez sajnos nem sikerült azonnal, így a tanári pályámat a csongrádi Batsányi János Gimnáziumban kezdtem.

Először száműzetésnek gondoltam ezt a lehetőséget, de amiben ott részem volt, az felejtethetetlen mind a mai napig. Én voltam a tantestület legfiatalabb tagja, így a kollégák a gyereküknek tekintettek. Rettenetesen elkényeztettek, ügyeleti időben csokoládéval etettek, elhozták a kertjükből a legszebb szőlőfürtöket, tapasztalatlanságom ellenére állandóan dicsértek, erősítették az önbizalmamat. Ennél jobb indulást el sem lehet képzelni egy pályakezdőnek. Szerették a vidámságomat, jókedvemet, és látták az igyekezetet bennem. Szerettem volna megfelelni a bizalmuknak. A diákok között is népszerű voltam, mert a fiatalság nagy vonzerő. A falusi gyerekek naponta hoztak virágot a kertjükből, és ebben nem volt semmi lekenyerezési szándék, csak a szeretet kifejezése. A második héten az utcán előre köszöntek az emberek, mert megtudták, hogy én vagyok az új gimnáziumi tanárnő. Megható volt az a tisztelet, amiben érdemtelenül részesültem. Rövid idő után sikerült Szegedre kerülnöm, de zokogva búcsúztam a csongrádi iskolámtól. Utána évekig visszajártam értségi elnökönek, és mindig szép emlékek tértem haza. Szegeden a Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola tanára lettem. Ez az intézmény a város legizgalmasabb iskolája volt, mert a gimnáziumi osztályok mellett zenészeket, képzőművészeket, táncosokat oktattunk, sőt volt egészségügyi szakközépiskolai osztály is. Az egykorú gyerekek a különböző tagozatokon teljesen másképp "működtek". Ha kell színészi képesség a tanári munkához, itt kellett. 10 perc szünet állt rendelkezésre a váltáshoz. Kilenc boldog évet töltöttem itt. Nagyon szerettem a diákjaimat, sokukkal a mai

napig élő kapcsolatot ápolok. Sokukra nagyon büszke vagyok, mert tudósok, világhírű művészek és tisztességes, becsületes emberek lettek. 1982-ben lehetőségem nyílt a váltásra, így kerültem a Szegedi Élelmiszeripari Főiskola Idegennyelvi Lektorátusára. Az orosz tanítás mellett az intézmény köznevelődési titkára lettem, a kulturális tevékenységet szerveztem. Közben elvégeztem az ELTE-n a szociológia szakot, majd a menedzser képzősöknek szociológiát és kommunikációt tanítottam. 1992-ben doktoráltam szociológiából. 1996-ban a Bokros-csomag következményeként munkanélküli lettem. Kemény évek következtek, rengeteg helyre adtam be pályázatot, de mindenütt elutasítottak a "túlképzettségem" miatt. Ez idő alatt magánórákból tartottam fenn magam. 2000-ben jelentkeztem a Humán Szolgáltató Központba, ahol szociális asszisztensként alkalmaztak, ami azt jelentette, hogy leveleket kellett hordanom a klienseknek. Próbáltam megismerkedni ezzel a szakmával, és félév múlva lett egy szabaldalmam. Ekkor úgy ítélték meg, hogy többre vagyok képes a levélhordásnál. Előléptem családgondozóvá, majd 2001-től nyugdíjazásomig a Családok Átmeneti Otthona vezetője voltam. Nagy váltás volt ez az életemben, mert rengeteget tanultam társadalom-és emberismeretből. Olyan mélységekbe láttam bele, amiről csak könyvekben olvastam. 2005-ben egy minisztériumi pályázatot nyertem a családon belüli erőszak áldozatainak ellátására, így az intézményünk bekerült az ország első hét otthona közé. Nehéz, de tartalmas évek után 2013-ban nyugdíjba mentem.

Sipka Sándor:

1963 augusztusában léptem ki a debreceni vasútállomásról és néztem szembe a Nagytemplommal, a Református Kollégiummal és az orvosi egyetemmel. Otthon akartam érezni magam ebben a közegben, amiben sokat segített a nagyon kedves rokonaim, Ivánka Gyula bácsi és Rózsa mama meleg családi otthona. Az egyetem, az orvostudomány lenyűgözött, „feleltem”. De eleven volt bennem az Apukám által belém oltott Református Kollégium-imádat is. Felejtethetetlen emlékem, hogy anatómia szigorlatra készülve néhány délután a Kollégium könyvtárában „hajoltam” az atlasz fölé... Végzékora jelentős dilemmát jelentett, hogy klinikusi vagy elméleti kutatói irányba induljak. Édesapám példája, határtalan tudományszeretete és ez irányú vágyainak csónka beteljesülése segített az „igaz” döntéshez. Felismertem, hogy én sem tudok élni aktív szellemi és kutatói tevékenység nélkül. Az elméleti immunológiával foglalkozó Kórélettani Intézetben kezdtem dolgozni, oktatni és kutatni. Innen 15 év után kaptam ajánlatot egy Immunológiai Laboratórium kifejlesztéséhez Szegedi Gyula belgyógyász professzortól, akinek lenyűgö-

ző tudományos érdeklődése garanciát jelentett, hogy kihozhatom magamból, ami bennem van. Évtizedeken át jellemző kép volt, hogy mi ketten még hétvégeken is a dolgozó szobáinkban „működünk”... Bár a tudományos ranglétra minden fokozatát sikerrel végigjártam (egyetemi tanár cím, MTA doktori fokozat, néhány kitüntetés), a laboratóriumvezetői munkám legfontosabb eredményének mégis azt tartom, hogy negyed századon át olyan emberi légkört teremtettem a 30-35 főssé gyarapodó Laborunkban, hogy megkaphattam a legnagyobb emberi elismerést egy falutól béjáró munkatársnóm-tól, „*Ide mindennap jó bejönni dolgozni!*”. A környezetemben ugyanis embert megalázni nem lehetett...

Debrecen adta a saját családot is. A feleségem dr. Kovács Judit, családorvos, egy itteni tanár-kereskedő család legjobb értékeit ajándékozta nekünk, nekem és két fiunknak, Sándornak, aki kardiológus, és Péternek, aki ügyvéd és munkajogász. Mindketten a Debreceni Egyetem lelkes oktatói, és mindketten megszerezték már a PhD tudományos fokozatot. Az oktatói-kutatói családi vásárhelyi hagyomány és a „Debrecenszeretet” így hát tovább él bennük, és bízom, hogy adnak át ezekből a remélhetően növekvő számú unokáimnak. A „Vásárhelyszeretet” Rózsa húgommal együtt próbáljuk átadni nekik. Minden évben minden vásárhelyi ösük sírjára viszik a virágaikat a „Szépszü-lőkhöz” visszamenőleg...

Németh László így jellemezte Sipka Sándort: „*tanári szereplése...állandó remeklés*”. Sipkáné Rózsikának „*pompás nyelv- és stílusérzékét*” emelte ki, sőt egy szentesi látogatása alkalmával egyenesen nyelvzszeninek aposztrófálta.

Mennyiben játszott szerepet az otthonról hozott bölcsész attitűd – irodalmi, nyelv(észet)i, pedagógiai érdeklődés – hivatalosuk gyakorlása során?

Sipka Rózsa:

A családi atmoszférát a humán érdeklődés, az irodalom, történelem, néprajz és az idegen nyelvek iránti vonzalom jellemezte.

A könyvtárunkban a magyar nyelvű kiadványok mellett voltak latin, görög, német, francia, olasz, orosz művek is.

A szülők szívesen olvasták a világirodalom alkotásait eredetiben.

Sokat jelentettek a családi étkezések, amikor mindannyian együtt ültünk az asztalnál, és a mindennapi élet eseményein túl beszélgettünk a műveltség dolgairól is.

Egy gyerek nagyon sokat tanul észrevétlenül is abból, amiről a családi társalgás folyik.

Ezek nem voltak erőltetett dolgok, a szülők értelmiségi attitűdjéből fakadtak.

Mivel a gyerekkorunk az 50-es évekhez kötődött, a politikáról általában németül be-

széltek, hogy nehegy elszóljuk magunkat az iskolában. Ez engem felettébb bosszantott.

A nevelésünkben Édesapám szigorú pedagógiai elveket vallott, nem annyira Makarenkó szellemében, de ezt jól ellensúlyozta a nagyszülők rettenetes elkényeztetése. Így egyensúlyba kerültek a dolgok.

Sipka Sándor:

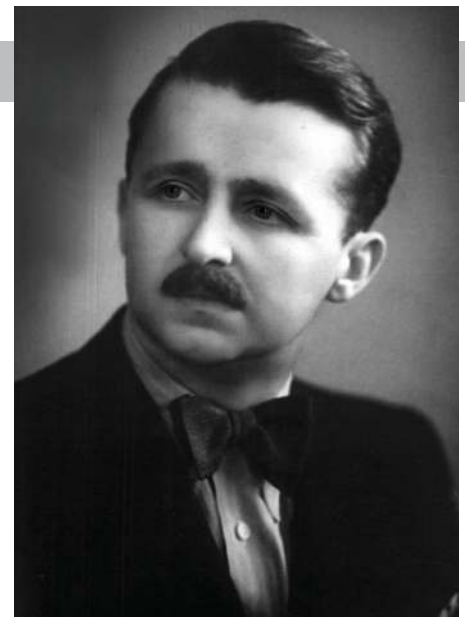
A Szüleim sorsában és plebejus gondolkodásában közös, meghatározó elem, hogy mindketten elsőként szereztek diplomát a földből élő, földhöz kötődő családjaikból elsődlegesen kiváló lellemi és emberi tulajdonságaik alapján. Természetesen sok szerencsés családi és külső tényező is kellett ehhez, mint Édesapámnál a Református Egyház segítsége, amihez ezért „*sírig tartó hűség*” kötötte.

Ebből a szemléletből eredt náluk ezért az, hogy a szűkebb, tágabb közösségért történő segítő tevékenység a lételemük lett az élet minden területén!

Édesanyám kiemelkedő tehetsége a nyelvtanulásban, beszédalkalmazásban, stílusérzékben, humorban, remek asszociációs és fogalmazási képességben nyilvánult meg. Négy nyelvet, németet, franciát, orosz és angolt beszélt és tanított magas szinten. Édesapám szintetizáló, absztraháló tehetsége volt a legerősebb, amit hatalmas általános műveltség iránti igény kísért a tudományt és nemzetnevelést szolgáló kitartással. Nyolc nyelvet olvasott.

A tehetség kétségtelenül öröklött, bizonyult ajándék, és ők kaptak ebből a csodából bőven! Ha azonban a „vásárhelyiség” előbb említett jellemzőit sorba vesszük, látható, a Szüleimnél minden egyes lényeges elem megvan! Ők megtestesítői ennek a mintának. Nem meglepő, hogy nagyon jól érezték magukat ebben a közegben. A „paraszti Párizs” megbecsült tagjai és pozitív formálói lettek. A plebejus hangulatú, Klauzál utcai családi körbe és a tanítványaiknak a magyarság legjobb hagyományai mellett az antik Athént és Rómát, az újkori Weimárt, Párizst, Moszkvát, Leningrádot, Jásznaja Poljánát, Londont, Washington, Németh Lászlót és a Gimnáziumokat hozták be, kitágítva a Debreceni Református Kollégium és a Szegedi Egyetem tisztelével. Mindezt tették pözmentes természetességgel a felejtethetlen vizű, artézi kutas udvaron vagy a több ezer kötetes könyvtárszobáinkban, a szomszédban finom tejet adó tehének (és rajokban röpködő legyek) közelségében...

A Szüleink emlékének megőrzéséért Rózsa húgommal együtt 1993-tól kezdve minden évben kionsztunk a Bethlen Gábor Református Gimnáziumban egy „Dr. Sipka Sándorné -díjat”, amit egy kiváló nyelvtelenség kap meg, és egy „Dr. Sipka Sándor-díjat”, amit egy hátrányos helyzetű, tehetséges diáknak ítél az iskola.

DR. SIPKA SÁNDOR

Elég sok bölcsész viselkedési forma, attitűd megmaradt bennem. Grafomán vagyok... Ez nemcsak az orvosi cikkek írásában nyilvánul meg, hanem több irodalmi tanulmányom (pl. három Németh Lászlóról), tudománytörténeti írásom, hozzászólás jellegű újságcikkem jelent meg az elmúlt években, és még van jó néhány hasonló tervem.

Melyek azok a családból hozott értékek, amelyeket a mai napig is szem előtt tartanak?

Sipka Rózsa:

A családi értékek közül kiemelkedik az egymás és a másik ember iránti szeretet, empátia, segítő szándék.

Ezenkívül a becsület, a tisztesség, a munka szeretete és az igényesség.

Édesapám azt vallotta, hogy hosszú távra csak becsületesen szabad tervezni.

Az *Emlékkönyvembe* útravalónak ezt írta:

*Ígazság és jószág,
tudás és szeretet,
aljasság részéről
megaláztatást tűrhet.
Mégis, aki tiszta
homloktól fölfelé,
nem szegődik soha
az aljasság mellé.*

Az otthonról hozott nevelésnek köszönhetem, hogy amikor váltanom kellett a tanításból a szociális területre, nem okozott gondot az esetek segítése, mert ezt a példát láttam magam előtt.

A Szüleink számára, mivel mindketten első generációs értelmiségiek voltak, kiemelten fontos volt azoknak a tehetséges diákoknak a segítése, akiket a családjuk nem motivált a továbbtanulásra. Több ilyen meghatározó történet volt az életükben.

Sipka Sándor:

A családból hozott értékek közül nincs olyan, amit nem szeretnék továbbvinni és továbbadni a gyerekeimnek! Ezek mind „vásárhelyi” értékek. Hatalmas és őszinte tisztelet van bennem a Szüleim és minden őszám iránt, mivel elég jól megismerem és meg akartam ismerni az életüket! A helytállásuk és teljesítményeik alapján sokban különböznek tőlük magamnál... Az Ő életük ugyanis összehasonlíthatatlanul nehezebb körülmények között zajlott, mint az enyém...

Mit jelentett szüleik számára a vásárhelyiség, s mit jelent az Önök számára?

Sipka Rózsa:

A vásárhelyiség vagy - Németh László kifejezésével - a csomorkányizmus számomra a gyökereket jelenti.

A Sipka család 200 évre visszamenőleg él a településen. Anyai ágon a Bandulák is szerepet játszottak a város életében.

A Vásárhelyhez való ragaszkodás a biztonságérzetet nyújtja, és egyfajta mentalitást képvisel.

Németh László is arra figyelte fel, hogy az itt élő emberek különböznek másoktól.

Van bennünk valami ázsiai lassúság, de fogékonyság is a szépre, a jóra.

Nem véletlen, hogy annyi művész talált otthonra nálunk, megragadta őket az a megmagyarázhatatlan miliő.

Aki ideszületik, az haláláig vásárhelyi marad. Jellemez minket a lokálpatriotizmus, fenntartással figyeljük a "gyűttmönket", de aki átmege a vizsgán, azt befogadjuk.

1956-ban egy volt tanítvány jelentkezett Kanadából, hogy menjen ki a család, Vancouverben intéz egyetemi állást Édesapámnak, Édesanyám a 4 nyelvszakjával jól elboldogulna. Meg sem fordult a fejünkben, hogy elhagyjuk a hazánkat és szülővárosunkat.

A Bátyám élete és az enyém úgy alakult, hogy másik városban jártunk egyetemre, és ott dolgoztunk, de a gyerekkor kitörölhetetlen élményeket adott.

Mivel én közelebb maradtam, így a kapcsolataim élők maradtak mind a mai napig.

A Bátyám közel 50 éve él Debrecenben, ott teljesedett ki a pályája, ott alapított családot, de ahogy átlépi Csongrád megye határát, azonnal automatikusan az ő-zó nyelvjárársra vált.

A debreceni keresztfiaim legkedvesebb sűteménye a vásárhelyi túróslepény.

Sipka Sándor:

Fontos, hogy próbáljuk jellemezni a „vásárhelyiséget”, ezt a számunkra oly kedves, egészséges öntudatot. Ady „paraszt Párizs” jellemezése telitalálat! Az ország harmadik legnagyobb területű, a múlt század elejére valóban gazdaggá váló városának kivételes jellemzője lett ugyanis egy, a városvezetőket is átjáró „paraszt-mítosz” érzés, mivel a többségük családjá is jómódú gazda volt. Ez a tehetős és tehetséges réteg büszkén támogatta a felekezeteit, gimnáziumait, művészeit, múzeumát, strandját, zenedéjét, sporttelepeit, könyvtárát, kaszinóit és egyéb fontos intézményeit, de mindenhez hozzáadott - nem kis mértékben- valami „vásárhelyi, plebejus” pluszérzést is, aminek egyik csúcsa például Galyasi Miklós bácsi meghatározása Szeged helyéről a művészetben: „Szeged? Vásárhely külvárosa...”. Nem nagyon említik, pedig számomra is nagy hatású örökség a városból, hogy a lokálpatriótizmus mellett jellemző érzés itt a humánus tolerancia is, a befogadó készség, az „olvasztó tégely” funkció, hiszen a jelenlegi lakók őseinek nagy része legalább négy-öt nemzetiség természetesen asszimilálódott utódja. A Debrecen után második legnagyobb kálvinista közösség eklézsiái mellett minden történelmi egyháznak szép temploma van nálunk! Azt se felejtjük, hogy bár sajnos hatásában nem lehetett erős, de mégis tiszteleltre méltó tény, hogy egyedül Vásárhelyen lett elszabotálva a zsidó gettó kialakítása az ország nagy városai közül! Az meg Édesapám gimnáziumigazgatói döntése volt 1944 szeptemberében, hogy megtagadta azt a miniszteri parancsot, hogy a hetedik-es nyolcadikos fiúikat Tolna-Tamásiba utaztassa, leventesorozásra.

Itt természetes az is, hogy Béla Cigányról szép utca van elnevezve közel 100 éve.

Külön fejezetet érdemel Németh László! Az Ő megjelenése, ténykedése a Városban egyedülálló jelentőségű. A diákokhoz, tanártársakhoz, városlakókhoz való viszonya és ezek megjelenítése a műveiben az általa „csomorkányizmusnak” megfogalmazott sajtóságunknak klasszikussá vált művekben történő megörökítését jelenti. Személyének hatása mindmáig óriási!

Mind a „leány,” mind a „fiú” református gimnázium a város szellemi központja és büszkesége volt a más felekezeti diákok számára is a kiváló, szigorú, átlátható, igazságos, a fejlődést segítő nevelési elveinek következetes gyakorlása miatt. Ennek egyik példája, hogy az elsőként a gimnáziumba mezítláb belépő és a tornaórán az egyszerre lépést még nem ismerő tanyasi kisdiák, Édesapám az év végén már a városi tornaünnepségen az osztályt felvezető éltornászként szerepelhetett, később pedig az országos bajnok kardsapat tagja lett. A mindvégig eminens diákokat pedig 1942-ben egykori tanárai választották meg itt igazga-

tónak, mikor úgy érezték, hogy az elvesztett háború fog hozni olyan helyzetet, mikor kemény döntést kell majd meghozni az intézmény érdekében, és ehhez olyan személy kell, akit Ők neveltek, akiben megbíznak. Lett is ilyen, például a „levente parancs” megtagadása...

A „vásárhelyiség” számomra minden lényeges tulajdonságom és élményem alapját, forrását képezi. A Szüleim számára még az életük terét is jelentette. Debrecenben is ezeket az értékeket követtem egy olyan munkaterületen, ami Vásárhelyen nem lehető fel. De abban régi hagyományt követtem (Apukám nem kis öröme), hogy „a vásárhelyi fiúdiák továbbtanulni Debrecenbe jelentkezik...”

Könyvtárunk abban a megtiszteltetésben részesült, hogy különgyűjteményeként őrizheti a családi könyvtárat. Miért ezt az intézményt választották az adományozásra?

Sipka Rózsa:

A Németh László Könyvtárnak azért adományoztuk a könyvtárunk egy részét, mert a szellemi fejlődésünk szempontjából nagyon fontos intézmény volt.

Édesapám állandó látogatója volt az irodalmi rendezvényeknek, és 10 éves koromtól engem is mindig magával vitt.

Lassan második otthonommá vált, a kölcsönzések mellett igazi barátokra is találtam.

Túri Katival együtt mentünk Erdélybe, ami meghatározó élmény volt számunkra.

Amikor a szociológia szakot végeztem, Sévityné Dusika minden kötelező irodalmat beszerzett nekem a föld alól is.

Később Soós Csilla igazgatónő hívott irodalmi estek vezetésére.

Mindig szívesen mentem, otthon érzem és érzem magam abban a környezetben.

A Németh László név is erősítette bennünk ezt az adományozási kedvet.

Sipka Sándor:

A Könyvtárt egy korábbi írásomban a „pozitív vásárhelyiség szép intézményének” neveztem. „Az okosság, a jó ügyek segítése, a kedvesség, a józan és hűséges hagyomány-és értéktisztelet, a nemes helyi és egyetemes szellemi tradíciók megbecsülése, megővése, de kísérletezés hasznos újdonságok megismerésére és befogadására is, mindez óriási bennszülött humorral fűszerezve, együtt ragyog az én Vásárhelyi Könyvtár kollázsonmon”.

A Szüleim idekerült könyveinek szobájában pedig: „...arcuk a képekről, a szellemük a könyvekből ebben a környezetben hozzájuk méltó módon élhet tovább a vásárhelyi mindennapokban.

Hálás köszönet ezért!”

Soós Csilla